

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Україна в європейському історичному та культурному контекстах

підготовки здобувачів вищої освіти І рівня

спеціальності 014 «Середня освіта», спеціальності 014.15 «Природничі науки», освітньо-професійної програми «Середня освіта. Природничі науки»

спеціальності 014 «Середня освіта», спеціальності 014.05 «Біологія та здоров'я людини», освітньо-професійної програми «Середня освіта. Біологія та здоров'я людини»

спеціальності 091 «Біологія та біохімія», освітньо-професійної програми «Лабораторна діагностика»

спеціальності 091 «Біологія та біохімія», освітньо-професійної програми «Біологія»

спеціальності 205 «Лісове господарство», освітньо-професійної програми «Лісове господарство»

спеціальності 102 «Хімія», освітньо-професійної програми «Хімія»

спеціальності 101 «Екологія», освітньо-професійної програми «Екологія»

спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», спеціальності 227.01 «Фізична терапія», освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія»

Луцьк – 2024

Силабус освітнього компонента «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» підготовки здобувачів вищої освіти І рівня спеціальностей:

спеціальності 014 «Середня освіта», спеціальності 014.15 «Природничі науки», освітньо-професійної програми «Середня освіта. Природничі науки»

спеціальності 014 «Середня освіта», спеціальності 014.05 «Біологія та здоров'я людини», освітньо-професійної програми «Середня освіта. Біологія та здоров'я людини»

спеціальності 091 «Біологія та біохімія», освітньо-професійної програми «Лабораторна діагностика»

спеціальності 091 «Біологія та біохімія», освітньо-професійної програми «Біологія»

спеціальності 205 «Лісове господарство», освітньо-професійної програми «Лісове господарство»

спеціальності 102 «Хімія», освітньо-професійної програми «Хімія»

спеціальності 101 «Екологія», освітньо-професійної програми «Екологія»

спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», спеціальності 227.01 «Фізична терапія», освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія»

Розробники: Приймак Валентина Олексіївна, кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри історії України та археології

Пришляк Володимир Васильович, кандидат історичних наук, доцент кафедри
історії України та археології

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми _____ доц. Карліна О. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри: _____ проф. Баран В. К.

© Приймак В. О., 2024 р.

© Пришляк В. В., 2024 р.

Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	здобувач вищої освіти I рівня	Нормативна
Кількість годин / кредитів 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 2
		Лекції 28 год
		Семінарські 24 год
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 32 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Приймак Валентина Олексіївна
Науковий ступінь	кандидат історичних наук
Вчене звання	
Посада	старший викладач кафедри історії України та археології
Телефон	+380973963133
e-mail	Priymak.Valentina@vnu.edu.ua ; sasha788996@ukr.net
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу. Освітній компонент «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» належить до нормативних дисциплін, який формує системне уявлення про історію та культуру України

у нерозривному зв'язку з європейським історично-культурним простором, вивчає, порівнює та переосмислює перебіг політичних, соціально-економічних та культурних процесів в Україні у європейському контексті, сприяє усвідомленню необхідності утвердження незалежної України та входження її як рівноправного партнера до Європейського Союзу. Покликаний формувати почуття патріотизму і любові до своєї Вітчизни в умовах гібридної війни російської федерації проти України.

Пререквізити: Вивчення дисципліни передбачає знання програми історії України рівня повної загальної середньої освіти.

Мета і завдання освітнього компонента *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* є ознайомлення здобувачів вищої освіти I рівня з багатовіковою минувщиною України у сукупності суспільних і культурних явищ та подій, у їхньому поступальному розвитку з історичними закономірностями складного процесу становлення та розвитку Української держави як європейської країни від найдавніших часів до наших днів.

Основними завданнями вивчення дисципліни *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* є:

- надати здобувачам вищої освіти I рівня знання про основні напрямки, тенденції та закономірності становлення й розвитку української державності, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку в контексті європейської цивілізації;
- ознайомити здобувачів освіти з новітніми досягненнями української та європейської історичної науки;
- навчити здобувачів освіти вільно оперувати історичними та культурологічними категоріями й поняттями та розуміти їх генезу;
- сформувати у здобувачів освіти вміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні та культурні процеси, події та явища;
- виховувати у здобувачів освіти почуття патріотизму, пошани до

історичного минулого свого народу, любові до України в умовах війни проти росії.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

Загальні компетентності (ЗК)	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері національної безпеки силами національного спротиву, що передбачає застосування певних теорій та методів національної безпеки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 2. Здатність аналізувати та розуміти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин, їх вплив на національну безпеку і оборону держави, об'єктивний характер європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів, шляхи досягнення сумісності із збройними силами країн Організації Північноатлантичного договору (НАТО) в умовах війни проти російської федерації.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Самост.	Конс.	Форма контр./ Бали
Тема 1. Вступ. Історія та культура України у системі європейської гуманітаристики.	4	2		2		
Тема 2. Старокиївська держава в історії середньовічної Європи.	7	2	2	2	1	ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 3. Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» та її культура.	7	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 4. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	7	2	2	2	1	ДС, Т, РМГ 5 балів

Тема 5. Українські землі Речі Посполитої XVI – першої половини XVII ст.	7	2	2	2	1	ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 6. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст.	6	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Експрес опитування						15 балів
Тема 7. Руїна. Українські землі у європейській геополітиці (1658–1678)	4	2		2		
Тема 8. Гетьманщина та інші українські землі в європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII– XVIII ст.	6	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 9. Культурне життя українських земель у XVI– XVIII ст.: європейський контекст	7	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 10. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.).	4	2		2		
Тема 11. Перша світова війна і Українська революція 1917–1921 рр.	6	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 12. Українські землі міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	7	2	2	2	1	ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 13. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	6	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 14. Україна у післявоєнні роки та в період незалежності. «Революція Гідності» та гібридна війна росії проти України.	7	2	2	2		ДС, Т, РМГ 5 балів
Тема 15. Європейський вибір та євроатлантична стратегія сучасної України.	7		2	4	1	ДС, Т, РМГ 5 балів
ЕО (Есе)						15 балів
Активність на заняттях						10 балів
	90	28	24	32	5	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, Т – тести, РМГ – робота в малих групах, ЕО (Есе) – Експрес опитування у письмовій формі (Есе).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури Освітнього компонента. Загалом на самостійну роботу виділено 32 години.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вступ. Україна в контексті історії та культури Європи.	2
2	Старокиївська держава в історії середньовічної Європи.	2
3	Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» на історичній карті Європи.	2
4	Українські землі у складі Великого князівства Литовського	2
5	Українські землі Речі Посполитої XVI – першої половини XVII ст.)	2
6	Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (Хмельниччина 1648–1657 рр.)	2
7	Руїна: геополітичні та внутрішні причини	2
8	Гетьманщина та інші українські землі в останній чверті XVII – 80-х рр. XVIII ст.	2
9	Культурне життя українських земель у XVI – XVIII ст.	2
10	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	2
11	Перша світова війна і українські визвольні змагання 1914–1923 рр.	2
12	Україна у міжвоєнний період (1921–1939 рр.)	2
13	Україна у роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	2

14	Україна у післявоєнні роки та в період незалежності	2
15	Україна на шляху до Європейського Союзу. Гібридна війна росії проти України.	4
Разом		32

7. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання відбувається згідно [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.](#)

Під час вивчення курсу передбачена можливість визнання отриманої здобувачем вищої освіти I рівня неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.](#)

Політика щодо дедлайнів:

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях (графік яких є попередньо узгодженим з викладачем) він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття.

Політика щодо академічної доброчесності:

Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.2020 р.](#)

Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика оцінювання:

Запропонований курс оцінюється за накопичувальною системою. Максимальний бал який може отримати здобувач освіти складає 100 балів, з яких 60 балів – за роботу на практичних заняттях (не більше 5 балів за роботу на одному занятті), 30 б. за експрес опитування (Експрес опитування може відбуватись в письмовій (з творчими питаннями) формі.) (проводиться на 6 та 12 практичних заняттях по 15 б. за кожне) та 10 б. за активну роботу в аудиторії (доповнення доповідача не більше 1 б. за одне заняття, за винятком дати проведення експрес опитування). Сума отриманих балів може бути зарахована як атестаційний бал за згодою здобувача. В разі незгоди його бали анулюються. У такому випадку атестація здійснюється в усній формі у вигляді заліку.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з
дисципліни, де формою контролю є
залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. У випадку, коли здобувач отримав менше 60 балів відбувається ліквідації викладачеві. Вона здійснюється через усне опитування по таких питаннях:

1. Походження українського народу через призму європейського етногенезу.

2. Антична культура грецьких полісів Північного Причорномор'я.
3. Кочові цивілізації українського Степу: кіммерійці, скіфи, сармати.
4. Київська Русь в історії середньовічної Європи. Запровадження християнства та його вплив на політику та культуру Русі.
5. Європейський вектор у зовнішній політиці та династичні зв'язки Рюриковичів часів Київської Русі.
6. Галицько-Волинська держава – “Королівство Русі” у контексті середньовічної європейської історії та культури.
7. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та Польського королівства.
8. Утворення Кримського ханату та його експансія на українські землі.
9. Культурно-просвітницька діяльність братств.
10. Козацтво в українській історії та культурі XVI – першої половини XVII ст. Європейські аналоги українського козацтва.
11. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний та його діяльність.
12. Люблінська унія 1569 р.
13. Берестейська унія 1596 р.
14. Розвиток культури в Україні у другій половині XVI – першій половині XVII ст.
15. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького. Історичні передумови і причини Хмельниччини 1648–1657 рр.
16. Переяславсько-Московська угода 1654 р. та її оцінка в історіографії.
17. Міжнародна дипломатія Війська Запорозького доби Хмельниччини. Віленський договір 1656 р.
18. Геополітичні причини Руїни.
19. Гадяцький трактат Війська Запорозького із Річчю Посполитою 1658 р.
20. Військово-політичне протистояння в Україні періоду Руїни (1658–1678 рр.)
21. Міжнародні договори та поділ українських земель між іноземними державами у 60–80-х рр. XVII ст.
22. Українські землі у європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII – XVIII ст.
23. Гетьман Іван Мазепа і мазепинці.
24. “Балто-Чорноморська вісь”: шведсько-український союз 1708–1709 рр.
25. Пилип Орлик та його конституційний проєкт 1710 р.
26. Запорозька Січ у XVIII ст.
27. Правобережжя і західноукраїнські землі: гайдамацький і опришківський рухи.
28. Культурне життя в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Феномен козацького бароко.
29. Три поділи Речі Посполитої та їхній вплив на українські землі.
30. Наддніпрянська Україна у першій половині XIX ст.

31. Західноукраїнські землі у першій половині XIX ст. “Руська трійця”.
32. “Весна народів” 1848–1849 рр. і українське національне відродження.
33. Кирило-Мефодіївське товариство.
34. Суспільно-політичне життя та національні рухи в Наддніпрянщині у другій половині XIX ст.
35. Реформи 60–70-х рр. XIX ст. та їхній вплив на розвиток Наддніпрянської України.
36. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.
37. Класики української літератури, живопису, музики і театру другої половини XIX – початку XX ст.
38. Україна у Першій світовій війні.
39. Українські січові стрільці та їх культурно-просвітницька праця.
40. Українська революція 1917–1921 рр. УНР часів Української Центральної Ради.
41. Українська Держава у період гетьманату Павла Скоропадського 1918 р.
42. УНР часів Директорії, її внутрішня та зовнішня політика.
43. ЗУНР. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.
44. Боротьба за соборність: Злука УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. та її історичне значення.
45. Українізація в радянській Україні у 20–30-х рр. XX ст.
46. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: причини та наслідки.
47. Економічна та національно-культурна політика Другої Речіпосполитої стосовно західноукраїнських земель.
48. Товариства “Просвіта”, “Рідна школа” та їх роль в духовному і культурному житті краю.
49. Карпатська Україна в європейській геополітиці.
50. Радянізація в західноукраїнських областях у 1939–1941 рр.
51. Початок німецько-радянської війни 1941–1945 рр. Нацистський окупаційний режим в Україні (1941–1944 рр.).
52. Культурне життя в умовах нацистської окупації.
53. Рух Опору в Україні під час Другої світової війни. Українська Повстанська Армія та її боротьба.
54. Повторна радянізація західноукраїнських областей.
55. Відбудова народного господарства в УРСР у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. XX ст.
56. Суть і зміст процесу “десталінізації” в УРСР у період хрущовської “відлиги”.
57. Радянський тоталітаризм і національна культура в УРСР другої половини 1960-х – 1985 рр.
58. Дисидентський рух.
59. Горбачовська “перебудова” в Україні.
60. Утворення Народного руху України та інших політичних партій.
61. Історичні передумови проголошення незалежності України. Акт

проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

62. Економічний розвиток та культурне життя в незалежній Україні.
63. Будапештський меморандум 1994 р. про гарантії безпеки для України.
64. Незалежна Україна на міжнародній арені. Шлях до ЄС.
65. Європейський вибір і євроатлантична стратегія сучасної України.
66. Проблема вступу України до Європейського Союзу і Північноатлантичного альянсу (НАТО).
67. Євромайдан.«Революція Гідності» 2013–2014 рр. та повалення режиму В.Януковича.
68. Російська окупація Криму та її наслідки для загальноєвропейської системи безпеки. Президентські вибори в Україні навесні 2014 року.
69. Оголошення режиму АТО. Хід бойових дій 2014 – 2022 рр.
70. Окупація українського Донбасу. Проголошення невизнаних утворень ЛНР та ДНР.
71. Російське вторгнення 24 листопада 2022 року. Організація українського спротиву. Злочини російських окупантів.
72. Реакція світу на російське вторгнення в Україну.
73. Хід бойових дій 2022 – 2024 рр. Перспективи закінчення українсько-російської війни.
74. Україна-Європа: основні тенденції політичного, економічного та культурного співробітництва у першій чверті XXI ст.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Баран В. Україна: новітня історія (1945–1991 рр.). Л., 2003.
2. Володимир Баран. Історія України. 1945 – 1991 рр. Львів: І-тут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2024. 334 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2019.
4. Історія Волині : видання друге, змінене і доповнене / наук. редактор, керівник автор. колективу М. М. Кучерена ; авт. кол.: В. А. Білик, Г. В. Бондаренко, В. І. Бортніков та ін. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : Надстир'я, 2024. 672 с. **6.3.** Становий поділ населення. Соціально-економічні процеси (О. Карліна, В.Приймак). С. 208 – 232.
5. Історія української культури: у 5 т. Київ: Наук. думка, 2001–2013. ТТ. 1–5. Історія України : навч. метод. комплекс для студ. неістор. спец. / А. Г. Шваб, Я. М. Шабала, Н. В. Кінд-Войтюк, В.О. Приймак та ін. – Луцьк; Волин. мистецька агенція «Терен», 2014. – 372 с. – С. 82–89, 239–314. (гриф МОН України, лист № 1/11-5529 від 15.04.2014)..
6. Наливайко Д. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI– XVIII ст. Київ: Основи, 1998.
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності /

- пер. з англ. Р. Клочка. Харків: Книжковий клуб «КСД», 2016.
8. *Приймак В.* Митрополит Андрей Шептицький – меценат українського мистецтва та культури./ В.Приймак. //Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 27.- Рівне,2016.- с.42-47.
 9. *Приймак В.О.* Вплив столипінської аграрної реформи на соціально-економічну інфраструктуру Волинської губернії. / В.О.Приймак // Літопис Волині. – Історичні науки. Філологічні науки. Число 15. – Луцьк. – 2015. – с.18- 25.
 10. *Пришляк В. В.* Історія України: Навчальний посібник для студентів вузів: у 2 ч. Ч. 1: Від давніх часів до кінця XVIII ст. Брест: Вид-во БрДУ ім. О. С. Пушкіна, 2004.
 11. *Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т.* Дипломатія на «межі світу»: міжнародні відносини та зовнішня політика Української держави (XVII ст. – 1750-ті рр.). Посібник для університетів. Київ: Вид-во «АМЕННОТЕР», 2016. [е-видання]. <https://www.academia.edu/23729857/>
 12. *Терещенко Ю. І.* Україна і європейський світ: Нариси історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. Київ: Перун,1996.
 13. *Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього* [кол. монографія] / кер. автор. кол. і наук. ред. проф. А. І. Кудряченко. Київ: Фенікс; Інститут європейських досліджень НАН України, 2009. [е-видання]. <https://elibrary.ivinas.gov.ua/2304/1/2009.pdf>
 14. *Хрестоматія з історії України для студентів вузів* / [Упор.: Б. І. Білик, Л. В.Дячук, Я. С. Калакура та ін.]. – К., 2013.
 15. *Яковенко Н.* Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-е вид., переробл. та розшир. Київ: Критика, 2005.

Інтернет-ресурси:

<http://resource.history.org.ua/> – сайт Інституту історії України НАН України

<http://archeos.org.ua/> – сайт Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України

<http://litopys.org.ua/>, <http://izbornyk.org.ua/> – електронна бібліотека текстів, публікацій джерел та досліджень з історії України та історії української культури IX–XVIII ст.

<http://historians.in.ua/> – Історичний веб-портал Historians.in.